

ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਖੁੱਭ

ਬਾਈਬਲ ਪਾਠ #43

VIII. ਯਿਸੂ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ, ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ (ਚੱਲਦਾ)।

ੳ. ਐਤਵਾਰ: ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਦਿਨ (ਚੱਲਦਾ)।

7. ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ: 1 ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਥੋਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ)
(ਮਰਕੁਸ 16: 14; ਲੂਕਾ 24: 36-43; ਯੂਹੰਨਾ 20: 19-25)।

ਅ. ਚਾਲੀ ਦਿਨ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1: 3)।

1. ਛੇਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ: ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ (ਥੋਮਸ ਸਣੇ) (ਯੂਹੰਨਾ 20: 26-31; 1 ਕੁਰਿੰ. 15: 5)।
2. ਸਤਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ: ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੱਤ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ (ਯੂਹੰਨਾ 21: 1-24)।

ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਨੇ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਸੂਲਾਂ’ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ‘ਜਿਹੜੇ [ਮਸੀਹ] ਨੇ ਚੁਣੇ ਸਨ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1: 2)। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘[ਯਿਸੂ] ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਲੀਆਂ ਦਿਨਾਂ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ² ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1: 3)। ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਤੀਕ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰੀ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਯਿਸੂ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਸੀਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ: ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ, ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਮਾਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ³ ਅਸੀਂ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਦਿਨ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਤਿੰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਸਨ। ਮਸੀਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ‘ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ’ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ? ਅੱਜ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆਵੇਗਾ?

ਦਸ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ (ਮਕਰੁਸ 16:14; ਲੂਕਾ 24:36-43; ਯੂਹੰਨਾ 20:19-25)

ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਯਿਸੂ ਕਦਮ ਦਰ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵੱਧਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ।

ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋਇਆ

ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਉਸੇ ਦਿਨ ਜੋ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਨ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਝ ਹੋਈ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:19ਅ)। ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਹੂਦੀ ਗਣਨਾ (ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤਕ) ਨਾਲ ਇਹ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ; ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਸਾਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰੋਮੀ ਗਣਨਾ (ਅਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਅਧੀ ਰਾਤ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।⁴ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਲਈ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।⁵

ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲ ਕਿੱਥੇ ਰੁਕੇ ਸਨ;⁶ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸਨ, ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:19ਅ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁਰੇ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਚੇਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 24:33, 36), ਪਰ ਮਸੀਹ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧਿਆਨ ਰਸੂਲਾਂ ਤੇ ਹੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:14)। ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ (ਯੂਹੰਨਾ 20:24) ਉਹ ਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 16:14)।

ਰਸੂਲ ‘ਖਾਣ ਬੈਠੇ’ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 16:14ਉ)⁷ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 24:41, 42) ਤੇ ਕਲਿਉਪਾਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਰੁਮਾਂਚ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆ ਗਏ (ਮਰਕੁਸ 16:12, 13; ਲੂਕਾ 24:33-35)।

ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਲੂਕਾ 24:34), ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ (ਮਰਕੁਸ 16:13)⁸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮਾਂ ਗਰਮ ਚਰਚਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਦੇ, ਅਚਾਨਕ ਯਿਸੂ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਖਲੋਤਾ’ (ਲੂਕਾ 24:36) ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਵੇ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:19ਅ)।

ਰਸੂਲ ‘ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਕੇ ਡਰ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਝੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੂਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ’ (ਲੂਕਾ 24:37)।⁹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਅਰ ਸਖਤ ਦਿਲੀ ਦਾ ਓਲਾਂਭਾ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਨਾ ਕੀਤੀ’ (ਮਰਕੁਸ 16:14ਅ)। ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਧਾ ਦਰਜਣ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ, ‘ਤੁਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਕਿਉਂ ਉਪਜੀਆਂ ਹਨ?’ (ਲੂਕਾ 24:38)।

ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਅਰ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਵੇਖੋ ਜੋ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਟੋਹੋ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਕਿਉਂਕਿ ਭੂਤ ਦੇ ਮਾਸ ਅਰ ਅੱਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹੋ’ (ਲੂਕਾ 24:39)। ਫਿਰ ‘ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈਰ ਵਿਖਾਲੇ’ (ਲੂਕਾ

24:40), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਮੇਖਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20:25, 27)। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਆਪਣੀ ਵੱਖੀ’’ ਵੀ ਵਿਖਾਈ (ਯੂਹੰਨਾ 20:20ਓ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮ ਖੁੱਲਾ ਹੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20:25, 27)।

‘‘ਤਾਂ ਚੇਲੇ ... ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:20ਅ), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਦੁਵਿਧਾ ਅਜੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਬ ਹੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ‘‘... ਓਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਅਜੇ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ’’ (ਲੂਕਾ 24:41ਓ)। ਆਖ਼ਰੀ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਉਹੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਐਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਭੋਜਨ ਹੈ?’’ (ਲੂਕਾ 24:41ਅ)। ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੰਨੀ ਮੱਛੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾ ਲਿਆ’’ (ਲੂਕਾ 24:42, 43)।

ਇਹ ਆਖ਼ਰੀ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਵੇ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:21ਓ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20:25ਓ)!

ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਯਿਸੂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਣਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3), ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਉਸਦਾ ਗ੍ਰੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28:19, 20; ਮਰਕੁਸ 16:15, 16)। ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ।

ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ: ‘‘... ਜਿਵੇਂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੱਲਦਾ ਹਾਂ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:21ਅ)¹⁰ ‘‘ਰਸੂਲ’’ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ‘‘ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ’’ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘‘ਭੇਜੇ ਜਾਣ’’ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ (ਮੱਤੀ 28:18–20; ਮਰਕੁਸ 16:15, 16)।

ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ: ‘‘ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਫੂਕ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਲਓ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:22)। ਰਸੂਲਾਂ ਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਫੂਕ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਅਜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 24:49; ਯੂਹੰਨਾ 7:39; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:4, 5, 8; 2:4)। ਇਹ ਕਈ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਸੀ।¹¹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਪਰਬ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ।¹²

ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਉਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਤੁਸੀਂ ਮਾਫ਼ ਕਰੋ ਓਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਹਨ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:23)।¹³ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਰਸੂਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਵਚਨ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ

ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:36-38, 41, 47)।

ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਥੋਮਾ ਜਿਹੜਾ ਦੀਦਮੁਸ ਕਰਕੇ ਸੱਦੀਦਾ¹⁴ ਹੈ ਜਾਂ ਯਿਸੂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਸੀ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:24)। ਜਦ ਇਹ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਚੇਲਾ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਅਸਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:25ਉ)। ਥੋਮਾ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ: ‘ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਉਹ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿੱਲਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਵੇਖਾਂ ਅਤੇ ਕਿੱਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਨਾ ਵਾੜਾਂ ਓਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੱਚ ਨਾ ਮੰਨਾਂਗਾ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:25ਅ)।

ਇਕ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 20:26-31; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:5ਅ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28:10), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਏ ਬਗ਼ੈਰ ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸਨ।¹⁵ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਕਿਉਂ ਉਡੀਕਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੇਲੇ ਦੱਸਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।

‘ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।’

ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ‘ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ¹⁶ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲੇ ਫੇਰ ਅੰਦਰ [ਉਹ ਕਮਰਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਠਹਰੇ ਹੋਏ ਸਨ] ਸਨ ਅਤੇ ਥੋਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:26ਉ), ਜਦ ਯਿਸੂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:5ਅ)। ਦਰਿਸ਼ ਉਹੀ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਸਨ) ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਲਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਉਹੀ ਸੀ: ‘ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਵੇ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:26ਅ)।

ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਖ਼ਾਸਕਰ ਥੋਮਾ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਸੀ। ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਆਪਣੀ ਉਂਗਲ ਉਰੇ ਕਰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਅਰ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਰੇ ਕਰ ਮੇਰੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਵਾੜ ਅਤੇ ਬੇਪਰਤੀਤਾ ਨਾ ਹੋ ਸਗੋਂ ਪਰਤੀਤਮਾਨ ਹੋ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:27)। ਥੋਮਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ‘ਹੇਲੀ, ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਚਮੁਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ ; ਐਨੇ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉਹੀ ਸੀ।’¹⁷ ‘ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ!’¹⁸ (ਯੂਹੰਨਾ 20:28)। ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਥੋਮਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਦਿਲੋਂ ਸੀ। ਜੀ ਉੱਠਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਬੇਇੰਤਹਾ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੀ; ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।¹⁹

‘ਯਕੀਨ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ’

ਮਸੀਹ ਨੇ ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ‘ਤੈਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਰਤੀਤ ਕੀਤੀ ਹੈ?’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:29ਓ)। ਇਹ ਝਿੜਕ ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:14)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਫਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ‘ਧੰਨ ਓਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਪਰਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:29ਅ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਵੀ ਬਰਕਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।^{੧੦} ਪਤਰਸ ਜਿਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣੇ ਸਨ, ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, ‘ਜਿਹ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਨ ਵੇਖੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਉਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਓਸ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰ ਕੇ ਐਡਾ ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜੋ ਵਰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਤੇਜ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ’ (1 ਪਤਰਸ 1:8)।

ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ‘ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।’ ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਉਲਟ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।’ ਜਦ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇਕ ਫ਼ਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ‘ਵੇਖਦੇ’ (ਸਮਝਦੇ) ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਵੇਖਦੇ’ (ਸਮਝਦੇ) ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ‘ਐਡਾ ਅਨੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਤੇਜ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।’

ਜੇ ਅਸੀਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਨ ਦਿੱਤੀ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ‘ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਾਹਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਖਾਏ ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ [ਭਾਵ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ] ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਗਏ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:30; ਵੇਖੋ 21:25)। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ‘ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਾਨ’ ਮੱਤੀ, ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ‘ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ ਭਈ ਤੁਸੀਂ ਪਰਤੀਤ ਕਰੋ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹੋ ਮਸੀਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਪਰਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜੀਉਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:31)।^{੧੧} ਯੂਹੰਨਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਯਿਸੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਦਰਜ ਗੱਲਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 17:20)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਸੋ ਪਰਤੀਤ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਚਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ’ (ਰੋਮੀਆਂ 10:17)। ਮੁਬਾਰਕ ਹਨ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਪਰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ!

ਸੱਤ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 21:1-24)

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲ ਕੇ ਹੁਣ ਯਹੂਦੀਆ ਤੋਂ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗਾ (ਮੱਤੀ 26:32; 28:7)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ‘‘ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਤਿਬਿਰਿਯਾਸ ਦੀ ਝੀਲ ਉੱਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਲਿਆ,’’ ਅਤੇ ਉਹ ਨੇ ਇਉਂ ਵਿਖਾਲਿਆ। ‘‘ਇਹ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸੀ’’²² ਜੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। (ਯੂਹੰਨਾ 21:1, 14), ਜੋ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਂਅ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 6:1)²³ ਅਸੀਂ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ। ਯੂਹੰਨਾ 6:1 ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੋਂ’’ ਭਾਵ ਯਹੂਦੀਆ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕਿਤੇ ਉਹ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਕੁਝ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ

ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਤੇ ਸਤ ਚੇਲੇ ‘‘ਸ਼ਮਉਨ ਪਤਰਸ ਅਰ ਥੋਮਾ ਜਿਹੜਾ ਦੀਦਮੁਸ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਨਥਾਨਿਏਲ ਜੋ ਗਲੀਲ ਦੇ ਕਾਨਾ ਦਾ ਸੀ’’²⁴ ਅਰ ਜ਼ਬਦੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ [ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ] ਅਤੇ ਉਹ ਦੋ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਰ ... ਇਕੱਠੇ ਸਨ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 21:2)²⁵ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪਸੰਦੀਦਾ ਥਾਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੱਲਾਂ ਝੀਲ ਦੇ ਇਸ ਜਾਂ ਉਸ ਪਾਰ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।²⁶ ਖ਼ਾਸਕਰ ਇਹ ਪਤਰਸ, ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਥਾਂ ਸੀ, ਜੋ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪੂਰਣਕਾਲਿਕ ਚੇਲੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਦੇ ਸਨ (ਮੱਤੀ 4:18-22)।

ਸ਼ਾਇਦ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆਏ ਕੁਝ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੈਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 21:3ਓ)। ਹੋਰਨਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਅਸੀਂ ਭੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ’’ (ਆਇਤ 3ਅ)। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਪੁਣੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਸਨ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਨਹੀਂ ਕਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਸਨ। ਡਿਲਿੱਪ ਪੈਂਡਲਟਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਰਸੂਲਪੁਣੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਗਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਪਰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ (ਲੂਕਾ 9:62)²⁷

‘‘ਓਹ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਬੇੜੀ²⁸ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ²⁹ ਕੁਝ ਨਾ ਫੜਿਆ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 21:3ਅ)। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਮਾਛੀਆਂ ਨਾਲ (ਜਾਂ ਰਾਤਾਂ) ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਥੋੜਾ ਪਹਿਲਾਂ, ‘‘ਯਿਸੂ ਕੰਢੇ ਉੱਤੇ ਆ ਖਲੋਤਾ’’ (ਆਇਤ 4ਓ); ਪਰ ਚੇਲੇ ਜੋ ਕੰਡੇ ਤੋਂ ਸੌ ਕੁ ਗਜ਼³⁰ ਦੂਰ ਸਨ (ਆਇਤ 8), ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਾ ਸਕੇ (ਆਇਤ 4ਅ)।³¹ ਮਸੀਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ‘‘ਹੇ ਜਵਾਨੋ,³² ਤੁਸਾਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਫੜਿਆ?’’ (ਆਇਤ 5ਓ)। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ‘‘ਨਹੀਂ’’ (ਆਇਤ 5ਅ)। ਆਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਮਕ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਫਿਰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ‘‘ਬੇੜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਲ ਪਾਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਭੇਗਾ’’ (ਆਇਤ 6ਓ)। ਸ਼ਾਇਦ ਮਾਛੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੰਢੇ ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਅਜਨਬੀ ਉਹ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਝੁੰਡ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਕਹੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਜਾਲ ਸੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ‘ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਫੇਰ ਖਿੱਚ ਨਾ ਸੱਕੇ’ (ਆਇਤ 6ਅ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ‘ਇਕ ਸੌ ਤਿਰਵਿੰਜਾ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨਾਲ’ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ (ਆਇਤ 11³³)।

ਦੂਜੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ³⁴ ਪਰ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮਾਛੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੁਰਣਕਾਲੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਮੱਛੀਆਂ ਮੋਜਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਫੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (ਲੂਕਾ 5: 1-11)। ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ‘ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ’ (ਯੂਹੰਨਾ 21: 7ਓ)। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰੋਮਾਂਚ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

‘ਜਾਂ ਸ਼ਮਊਨ ਪਤਰਸ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਨੰਗਾ ਸੀ ਉਹ ਨੇ ਉੱਤੇ ਦਾ ਲੀੜਾ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ [ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ³⁵] ਝੀਲ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰੀ’ (ਆਇਤ 7ਅ)। ਉਸ ਨੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੱਪੜਾ ਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ³⁶ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਪਾ ਲਿਆ। ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਤੈਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਬੇੜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ‘ਝੀਲ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰੀ’ (ਆਇਤ 7ਬ) ਅਤੇ ਤਰ ਕੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਦੂਜੇ ਵੀ ‘ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਜਾਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ ਬੇੜੀ³⁷ ਵਿਚ’ ਆ ਗਏ (ਆਇਤ 8)।

ਕੰਢੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਧਰੀ ਹੋਈ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਉੱਤੇ ਮੱਛੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਵੇਖੀ’ (ਆਇਤ 9)।³⁸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹੋਰ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਵਾ ਕੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ (ਆਇਤਾਂ 10, 11)। ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਆਓ ਭੋਜਨ ਛਕੋ’ (ਆਇਤ 12ਓ), ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ (ਆਇਤ 13)। ਸਭ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ‘ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ’ (ਆਇਤ 12ਅ) ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ!³⁹

ਇਕ ਰਸੂਲ ਬਹਾਲ ਹੋਇਆ

ਜਿਵੇਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਯਿਸੂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧਿਆਨ ਥੋਮਾ ਤੇ ਸੀ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਤੇ ਸੀ। ਸਭ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਤਰਸ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਵਿਧਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ‘ਭਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਲਾ ਉਸਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਥਾਂ ਹੈ?’ ਸ਼ਾਹ ਵੇਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ (ਆਇਤ 15ਓ), ਯਿਸੂ ਇਸ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਲੈ ਗਿਆ।⁴⁰ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਦਰਿਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਹੇ ਸ਼ਮਊਨ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?’ (ਆਇਤ 15ਅ)। ਕਈ ਲੋਕ ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦੂਜੇ ਰਸੂਲਾਂ ਲਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ; ਆਖਰ ਪਤਰਸ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ’ (ਮੱਤੀ 26: 33)। ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਇਨ੍ਹਾਂ’ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਮਸੀਹ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਵੇਖੀਏ; ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?’ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਤਰਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਜੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਓਨ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਲੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 21: 15ਏ)। ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ‘‘ਪਿਆਰ’’ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *agapao* ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ’’ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ *agapao* ਦੇ ਇਕ ਰੂਪ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (1 ਯੂਹੰਨਾ 4:8)। ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਇਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13)। ਪਰ ਪਤਰਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ *phileo* ਵਰਤਿਆ। ‘‘ਪਿਆਰ’’ ਲਈ ਲਗਾਅ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਛੋਟਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁴¹ ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੁਚਮੁਚ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?’’ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹਾਂ।’’⁴² ‘‘ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਡਿੱਗ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਝਾਅ *ਅਗਾਪੋ*⁴³ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।’’⁴⁴ ਮਸੀਹ ਨੇ ਪਤਰਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੇਰੇ ਲੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ’’ (ਆਇਤ 15ਸ)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਹੇ ਸ਼ਮਊਨ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?’’ (ਆਇਤ 16ਓ)। ਰਸੂਲ ਨੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੈਂ’’ (ਆਇਤ 16ਅ)। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੇਰੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰ’’ (ਆਇਤ 16ਏ)।

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਹੇ ਸ਼ਮਊਨ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਿੱਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?’’ (ਆਇਤ 17ਓ)। ਇਸ ਵਾਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ‘‘ਪਿਆਰ’’ ਲਈ *ਫ਼ੀਲਿਓ* ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਤਰਸ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਕੀ ਤੂੰ ਸਚਮੁਚ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੈਂ?’’ ਰਸੂਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ‘‘ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ।’’ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਜੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਿੱਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ’’ (ਆਇਤ 17ਅ)। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ‘‘ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹਾਂ।’’ ਮਸੀਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੇਰੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ’’ (ਆਇਤ 17ਏ)।

ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰਦ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸ਼ਮਊਨ ਲਈ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਸੀ। ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ‘‘ਮੇਰੇ ਲੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ,’’ ‘‘ਮੇਰੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਰੱਛਿਆ ਕਰ’’ ਅਤੇ ‘‘ਮੇਰੀ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ’’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੈ (ਆਇਤਾਂ 15–17)। ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਪੂਰੇ ‘‘ਇੱਜੜ’’ (ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ) ਲਈ ਖ਼ਾਸ ‘‘ਆਜ਼ੀਆਂ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ।⁴⁵ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਸੂਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਮੰਡਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਇਕ ਚਰਵਾਹੇ (ਐਲਡਰ, ਜਾਂ ਨਿਗਾਹਬਾਨ; ਵੇਖੋ 1 ਪਤਰਸ 5: 1–4) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਜੇ ਪਤਰਸ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੌਤ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਨੇ ਰਸੂਲ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ:

ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ... ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂ ਤੂੰ ਜੁਆਨ ਸੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਤੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੂੰ ਉੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਸੈਂ। ਪਰ ਜਾਂ ਤੂੰ ਬੁੱਢਾ

ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੰਮੇ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤੇਰਾ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ ਅਰ ਜਿੱਥੇ ਤੇਰਾ ਜੀ ਨਾ ਕਰੇ ਉੱਥੇ ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਲਈ ਆਖੀ ਭਈ ਪਤਾ ਦੇਵੇ ਜੋ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰ⁴⁶ (ਯੂਹੰਨਾ 21: 17ਅ-19)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਖੇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ: ਆਇਤ 18 ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ‘‘ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹਣਾ’’ ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੇ ਦਸ਼ਮਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਲਈ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਤੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 15: 1)। ਬਾਈਬਲ ਤੋਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਰਹਿਤ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ 34 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੇ ਉਲਟਾ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ⁴⁷ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਯੂਹੰਨਾ 21:18 ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਤਰਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਸਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਪਤਰਸ ਦੀ ਬਹਾਣੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।⁴⁸ ਪਤਰਸ ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 21:20), ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਐਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤੇਗੀ?’’ (ਆਇਤ 21)। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ‘‘ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮਰਾਂਗਾ। ਯੂਹੰਨਾ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਭਲਾ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰੇਗਾ?’’ ਮਸੀਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਰੁੱਖਾ ਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਜੇ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਤੀਕ ਠਹਿਰੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ? ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰ’’ (ਆਇਤ 22)। ਯਿਸੂ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ। ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਪਤਰਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਰਸ ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ ਬਾਰੇ ਕਹੀ ਗਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ‘‘ਭਾਈਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਖਿੰਡ ਗਈ ਭਈ ਉਹ ਚੇਲਾ ਨਾ ਮਰੂ’’ (ਆਇਤ 23ਉ)– ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ (ਆਇਤ 23ਅ)। ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਰਹਿਤ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਿਰਫ਼ ਯੂਹੰਨਾ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਰਸੂਲ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤੇ ਮਰਿਆ। ਜੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਰਤਾਂਤ 90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ,⁴⁹ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 90 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਤਮਾ ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਅਫ਼ਵਾਹ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਵੀ 20 ਤੋਂ 23 ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਖੁਦਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜੋ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਅਹਿਮ ਆਇਤ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ‘‘ਇਹ ਉਹੋ [ਜਿਹਦੀ ਪਤਰਸ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਭਾਵ ਯੂਹੰਨਾ] ਚੇਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਜਿਹ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੱਚੀ ਹੈ’’ (ਆਇਤ 24)। ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੜੀ ਖ਼ਾਸ ਹੈ,⁵⁰ ਪਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਬੜਾ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਸਚਮੁਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ!

ਸਾਰ

ਜਿਸੂ ਨੇ ‘ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ’ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ (ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕੀਏ (ਯੂਹੰਨਾ 20:30, 31)। ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਮੱਤੀ, ਮਰਕੁਸ, ਲੂਕਾ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਏ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਜੇ ਤਕ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪਊ? ⁵¹

ਨੋਟਸ

ਇਹ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਪਾਠ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਪਾਠ ‘ਅਲਵਿਦਾ’ ਅਤੇ ‘ਸਵਾਗਤ!’ ਇਸ ਪਾਠ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਦੋਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਲੋਅਪ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਇਕ ਸਰਮਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਤੇਜ ਵਿਚ ਉਠਾ ਲਿਆ ਗਿਆ’ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਧੂ ਸਰਮਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਮੇਰਾ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਿਸੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਰਮਨ ਨੂੰ ‘ਜਦ ਜਿਸੂ ਨੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ’ ਨਾਂਅ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਸੂ ਦੀ ਪਤਰਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਰਤਾਂਤਕ ਸਰਮਨ ਲਈ ਵਚਨ ਵਿੱਚੋਂ ਆਇਤਾਂ ਚੁਣਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪਸੰਦ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਥੋਮਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਤੇ ਸਰਮਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਥੋਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।⁵² ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈਂਟਿਸ ਨਿਏਡਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ: ‘ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਣ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ?’⁵³

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਯੂਹੰਨਾ 20: 19 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ। ²ਪਸਾਹ ਦਾ ਪਰਬ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਦੇ ਪਰਬ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸੂ ਪਸਾਹ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਤਕ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉੱਪਰ ਉਠਾ ਲਿਆ ਗਿਆ; ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਦਿਨ ਹੋਰ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਸੀ। ³ਇਹ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਠ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਭਾਗ ਦੋ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ⁴ਅਸਲ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ 20: 19 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰੋਮੀ ਗਣਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਅਧਿਆਇ 19 ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਅਤੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ‘ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ... ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ’ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਤਰੀਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰੋਮੀ ਗਣਨਾ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ⁵ਜਿਸੂ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੋ ਯਹੂਦੀ ਗਣਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰੋਮੀ ਗਣਨਾ ਦੀ, ਹੈ ਇਹ ‘ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ’ ਹੀ ਸੀ। ⁶ਕਈਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਸਾਹ ਖਾਧਾ ਸੀ। ⁷ਮਰਕੁਸ 16: 14-19 ਵਿਚ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ, ਗ੍ਰੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ। ਮਰਕੁਸ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਕ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ; ਪਰ ਇੰਜੀਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲੰਮੇ ਵਕਫ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। ⁸ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਪਾਠ ‘‘ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ’’ ਤੇ ਚਰਚਾ ਵੇਖੋ। ⁹ਮੱਤੀ 14:26 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12: 15 ਨਾਲ ਕਰੋ। ਤਨਾਅ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ, ਪਿਛਲੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹਾਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ¹⁰ਯੂਹੰਨਾ 17: 18 ਵੇਖੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ।

¹¹ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਚੇਲਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਸਾਫ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ‘‘ਆਤਮਾ’’ (*pneuma*) ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਸਾਹ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ¹²ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ *ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ*, 6 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ‘‘ਆਖ਼ਰੀ ਤਿਆਰੀ’’ ਪਾਠ ਵੇਖੋ। ¹³ਯੂਹੰਨਾ 20:23 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੱਤੀ 16: 19 ਅਤੇ 18: 18 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੌਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ¹⁴ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ‘‘ਥੋਮਾ’’ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *dieymus* ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਜੁੜਵਾਂ’’ ਹੈ। ਥੋਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁੜਵਾਂ ਭਰਾ ਜਾਂ ਭੈਣ ਹੋਵੇਗਾ। ¹⁵ਯੂਹੰਨਾ 17 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦੁਆ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 17:22, 23)। ਇਹ ਦੁਆ ਸਭ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਸੀ; ਪਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਰਸੂਲਾਂ ਲਈ ਸੀ। ¹⁶NIV ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘‘ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ’’ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸਤਵੇਂ ਦਿਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਉਣਾ ਸੀ। ¹⁷ਰੋਬਰਟ ਡੰਕਨ ਕਲਵਰ, *ਦ ਲਾਈਫ਼ ਆਫ਼ ਡਾਈਸਟ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1976), 277. ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਮਾਰਥਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ (ਮੱਤੀ 16:16; ਯੂਹੰਨਾ 11:27), ਪਰ ਥੋਮਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਸੀ। ¹⁸ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕਵਾਦੀ ਲੋਕ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘‘ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ’’ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ‘‘ਖ਼ੁਦਾ,’’ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ, ਥੋਮਾ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘‘ਮੇਰਾ ਖ਼ੁਦਾ’’ ਆਖਿਆ। ਜੇ ਯਿਸੂ ‘‘ਖ਼ੁਦਾ’’ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਡਾਂਟਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ¹⁹ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ ਐਂਡ ਫ਼ਿਲਿੱਪ ਵਾਈ. ਪੈਂਡਲਟਨ, *ਦ ਫ਼ੋਰਫੋਲਡ ਗੋਸਪਲ ਆਰ ਏ ਹਾਰਮਨੀ ਆਫ਼ ਦ ਫ਼ੋਰ ਗੋਸਪਲਜ਼* (ਸਿੰਸਿਨਾਟੀ: ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਲਲਿਸਿਗ ਕੰ., 1914), 754. ²⁰ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਬਰ ਤੇ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ (ਮੱਤੀ 28:5-8; ਲੂਕਾ 24:22, 23) ਜਦਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵਿਖਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28:9, 10)।

²¹ਯੂਹੰਨਾ 20:30, 31 ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ 21 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਯੂਹੰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ। ਪਰ ਹੱਥਲਿਖਤ ਦਾ ਅਰਥ ਰੂਪ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ 21 ਅਧਿਆਇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮੂਲ ਹੱਥਲਿਖਤ ਦਾ ਭਾਗ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ 20:30, 31 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਪੌਲਸ ਦੇ *ਸਪੱਸ਼ਟ* ਸਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਵੇਖੋ, ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3: 1 ਅਤੇ 4:8) ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਯੂਹੰਨਾ 20:30, 31 ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਯੂਹੰਨਾ 20:29 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ²²*ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ* ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਹ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਸੀ; ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਖਾਈ

ਦਿੰਦਾ ਸੀ।²³ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, 2 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ‘ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ’ ਲੇਖ ਵੇਖੋ।²⁴ਨਥਾਨੀਏਲ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 1:43-51)। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਨਥਾਨੀਏਲ ਯਿਸੂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ’ ਬਰਥਲਮਈ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਨਥਾਨੀਏਲ ਦਾ ਨਾਂ ਇੱਥੇ ਕਈ ਰਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਥਿਉਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।²⁵ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ‘ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ... ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ’ (21:14) ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਰਸੂਲ ਉਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਸਤੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਏ।²⁶ਯਿਸੂ ਨੇ ਝੀਲ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝੀਲ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸੌਂਦਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਝੀਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਉਹ ਝੀਲ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਸੀ।²⁷ਮੈਗਰਏ ਐਂਡ ਪੈਂਡਲਟਨ, 755. ²⁸ਇਹ ਬੇੜੀ ਕਿਸ ਦੀ ਸੀ? ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਬਕਾ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਾਜ਼ੇ ਸਾਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਅੰਦ੍ਰਿਆਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬੇੜੀ ਮੰਗੀ ਹੋਵੇ।²⁹ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 5:5)।³⁰ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਹੱਥ ਹੈ (ਵੇਖੋ KJV)। ਹੱਥ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਫੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੋ ਸੌ ਹੱਥ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਸੌ ਫੁੱਟ ਜਾਂ ਇਕ ਸੌ ਗਜ਼ ਹੈ।

³¹ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸਨ: ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਉਹਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨੇਰਾ ਸੀ।³²ਇੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਜਵਾਨੋ’ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ‘ਮੁੰਡਿਓ’ ਲਈ ਹੈ। NIV ਵਿਚ ‘ਸੱਜਣੇ’ ਹੈ।³³ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਗੈਰ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ। (ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲਗਭਗ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)। ਸ਼ਾਇਦ ਯੂਹੰਨਾ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ‘ਮਾਛੀਆਂ ਦਾ ਕਿਆਫ਼ਾ’ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ। ਆਇਤ 11 ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਟਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵੇਲੇ ਜਾਲਾਂ ਦੇ ਪਾਟਣ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਸੀ (ਲੂਕਾ 5:6); ਸ਼ਾਇਦ ਜਾਲ ਦਾ ਨਾ ਪਾਟਣਾ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੇ ਇਕ ਭਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।³⁴ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਿਚ, ਮਾਛੀ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਸਨ (ਲੂਕਾ 5:9)।³⁵ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ‘ਨੰਗਾ’ ਹੈ (KJV) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ‘ਨੰਗਾ’ ਤੋਂ ਭਾਵ ‘ਪੂਰੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾ ਪਾਏ ਹੋਣਾ’ ਹੈ। ਪਤਰਸ ਨੇ ਕੁਝਤਾ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਪੂਛ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲਿਬਾਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ।³⁶ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ‘ਆਪਣਾ ਕੋਟ ਲਾਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੋ!’ ਹੈ। ‘ਬੇੜੀ’ ਉਹ ਡੋਂਗੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜ ਰਹੇ ਸਨ; ਪਰ ਕੁਝ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਬੇੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਛੋਟੀ ਬੜੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਛੋਟੀ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਤੈਰ ਕੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ।³⁸ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮੱਛੀ ਤੇ ਰੋਟੀ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈ ਸੀ।³⁹ਆਇਤ 12 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਚੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਯਾਉ ਨਾ ਪਿਆ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?’ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਆਫ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਹੰਨਾ 14:9 ਵਰਗੀ ਝਿੜਕ ਪੈਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ।⁴⁰ਆਇਤ 20 ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਪਤਰਸ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ’ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

⁴¹‘ਪ੍ਰੇਮ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ, ਡੇਵਿਡ ਐਲ. ਰੋਪਰ, ਗੇਟਿੰਗ ਸੀਰੀਅਸ ਅਥਾਉਟ ਲਵ

(ਸਰਸੀ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਰਿਸੋਰਸ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨਜ਼, 1992), 20-27, 34, 35 ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।⁴²ਲਿਵਿੰਗ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ ‘‘ਹਾਂ, ਪ੍ਰਭੂ, ... ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹਾਂ।’’⁴³*Agape agapao* ਦਾ ਨਾਓਂ ਰੂਪ ਹੈ।⁴⁴ਰੋਪਰ, 35. ⁴⁵ਉਹ ਖੁਦ ਵੱਲੋਂ ਠਹਿਰਾਏ ਯਿਸੂ ਭਾਵ ‘‘ਸਰਦਾਰ ਅਯਾਲੀ’’ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਨ (1 ਪਤਰਸ 5:4)।⁴⁶ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੂਲ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ ‘‘ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਆਓ’’ (ਮੱਤੀ 4: 19)। ਇਕ ਅਜੇ ਵੀ ‘‘ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਆਓ!’’ ਹੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 21: 19, 22)। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਹਰ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ, ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।⁴⁷ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਤਰਸ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਂਗ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਪੁੱਠਾ ਟੰਗੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ।⁴⁸ਫਿਰ ਇਕ ਮਾਨਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘‘ਉਹ ਚੇਲਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਹਿੱਤ ਕਰਦਾ ਸੀ’’ ਕਿਹਾ। ਪਰ ਇਸ ਚੇਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 21:24)। ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲ ਯੂਹੰਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ।⁴⁹*ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ*, 1 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵੇਖੋ ‘‘ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ: ਮਸੀਹ, ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ।’’⁵⁰ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਅੱਠਵੇਂ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਕਵਚਨ ਨੂੰ ਬਹੁਵਚਨ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਤਾ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਲਿਖ ਰਹੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

⁵¹ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਕ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦਾ ਇਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ।⁵²ਜੁਡਸੋਨੀਆ ਦੀ ਮੇਰੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਫ਼੍ਰਾਂਸਿਸ ਡੋਨਰ) ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਨਾਲ ਥੋਮਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਵਿਚ ਘੱਟ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 20:27, 28), ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਲੂਕਾ 24:41-43)।⁵³ਪ੍ਰੈਂਟਿਸ ਏ. ਮਿਏਡਰ, ਜੂਨੀ., *ਸਰਮੰਜ ਫਾਰ ਟ੍ਰਫ਼ੇ*, ਜਿਲਦ 2 (ਅਬਿਲੋਨ, ਟੈਕਸਸ: ਬਿਬਲੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1981), 109-16.